

Egy sikeres e-könyvportál

Több mint 14 000 e-könyvpéldánnyal az „AK-Digikönyvtár” Ausztria legnagyobb e-könyvkölcsönzési szolgáltatója

Rövid bemutatkozás

2011 márciusa óta az „AK-Digikönyvtár” (a Munkáskamara Digitális Könyvtára) Ausztria szerte bármikor hozzáférhető digitális tartalmú internetes könyvtárat biztosít (e-könyvkínálattal, a közeljövőben e-papírral és hangoskönyvekkel is) az érdeklődőknek. A digitális könyvtár kínálata bármely könyvtárfelhasználó, illetve munkáskamarai tag számára – függetlenül lakóhelyétől és a nyitvatartási időtől – rendelkezésre áll.

A könyvtár állománya magába foglal – éppúgy, mint az egyes tartományi kamarák könyvtárainál eddig is szokásos volt – tanácsadó füzeteket, szak- és szépirodalmat. Különösen fontos szerepet töltenek be a Munkáskamara saját publikációi (tanulmányok, szakmai anyagok, folyóiratok stb.), melyek a digitális könyvtárnak köszönhetően egész új terjesztési csatornát kaptak.

A kezdő állomány közel 10 000 e-book volt, amely időközben 14 000 példányra bővült, és a kamara könyvtárát Ausztria legnagyobb digitális tartalomszolgáltatójává tette. Éves szinten 33%-os médiabővítésre törekszenek, hogy ki tudják szolgálni a gyorsan növekvő keresletet. Az állomány összetétele eleinte csak e-könyvekből tevődött össze, mivel a hangoskönyvek technikai feltételei nem biztosítottak zökkenőmentes kiszolgálást. A következő hónapokban azonban a kínálat bővülni fog e-papír-hangoskönyvek típusú ajánlatokkal is.

Az elektronikus kölcsönzési portált az egyes tartományi kamarák könyvtárjai működtetik. A szolgáltatás egyedülálló ajánlatot jelent a kamara tagjainak, valamint minden könyvtárfelhasználó, illetve üzemi bizottság és egyéb célcsoport számára is, melyeket speciális szakosított tartalmakkal kívánunk elérni.

A megvalósítás technikai partnereként a németországi *CIANDO Kft.*-t választották, mivel ez a cég különböző licencmodelleket kínált fel a szolgáltatás megszervezéséhez. Amíg az ún. A-licencként (bestsellerek, illetve aktuális publikációk) minden egyes kölcsönzött példány után jogosultságot kell szerezni, addig az egyszer megvett B-licencként (ezek döntően 1,5 évnél régebbi publikációk) e-könyvek korlátozás nélkül – akár egyszerre is – kölcsönbe adhatók.

Könyvtárak a digitális korszakban

Minden ma keletkező digitális médiatartalom már számottevő befolyást tud gyakorolni a könyvtárak kínálatára is. Ennek következtében jó ideje sokasodnak az állományokban az ún. „digitális médiaajánlatok”. Tudományos könyvtárak esetén csak utalni szeretnék a „szakfolyóirat-adatbázisok” használatának elterjedésére. A nyilvános könyvtáraknál is megfigyelhető a gyorsan növekvő kereslet a – már nem annyira – új médiák, mint például hangoskönyvek, DVD-k, Blue-Ray-ek, konzoljátékok stb. iránt.

Ehhez hozzáadódik az a fejlemény, hogy rendkívül gyorsan bővül innovatív termékekkel a szórakoztató elektronika és információtechnológia kínálata, mint ezt például az e-könyv olvasók legutolsó generációja (Kindle paperwhite, Kobo Aura, Pocketbook, Tolino shine, Sony-Reader), illetve az ún. Tablet PC piac (iPad, GalaxyTRab) is mutatja. Tisztán látható, hogy ezek a tények az internet gyors elterjedésével együtt az emberek médiafelhasználási szokásait viszonylag rövid idő alatt tartósan módosították, és a jövőben is módosítani fogják.

Ennek következtében a könyvtárakra sokrétű erőfeszítés vár, miszerint fontos, hogy:

- a már meglévő kínálaton kívül digitális tartalmakat is gyorsan rendelkezésre tudjanak bocsátani;
- a meglévő tudáshoz való hozzáférést függetlenítsék bizonyos helyszínek (könyvtárak), illetve időszabályzatok (nyitvatartási idők) korlátait;
- megakadályozzák az új digitális információtartalmakhoz történő egyenlőtlen hozzáférés miatti szegénység új formájának kialakulását („Digital poor”),
- vonzó kínálatot nyújtsanak az ún. „Digital Natives” felhasználók számára, és egyben a Web 2.0 közösségi hálózatán keresztül is pozicionálni tudják magukat;
- jól képzett munkatársak közreműködésével a lehető legtöbb felhasználónak digitális média-kompetenciát közvetítsenek.

Az „AK-Digikönyvtár” céljai és hasznossága

Ausztriában a kamarai digitális könyvtárhoz való hozzáférés szabályozása tartományonként autonóm módon történik, azaz minden egyes tartományi kamara saját maga határozhatja meg, hogy ki és milyen feltételekkel veheti igénybe a kínálatot.

A sokszor emlegetett tudásalapú társadalomban csak az marad fenn, aki a megfelelő időben, a megfelelő információkhoz, a megfelelő formában hozzá tud férni. A munkáskamarák képzési küldetése, hogy tagjai számára ezt a szolgáltatást teljesítse, és egyszerű hozzáférést tegyen lehetővé az információkhoz.

Ebben az összefüggésben az „AK-Digikönyvtár” központi szerepet tölt be. Segítségével az osztrák munkáskamarák képesek tagjaikat a nap 24 órájában, munka- és munkaszüneti napokon is (majdnem) minden szükséges információval ellátni. Azáltal, hogy az „AK-Digikönyvtár” összeköti a könyvtárost mint professzionális információs szakembert az internet lehetőségeivel, a kamara tagjai számára tényleges értéktöbblet keletkezik: a kamara tagjai a könyvtár nyitvatartási idejétől, lakó- illetve munkahelytől függetlenül mindig az aktuális információhoz juthatnak hozzá. A minőségi és kényelmes szolgáltatás a képzés területén különösen megbecsült.

Figyelemre méltóan hasznos, hogy a médiák kölcsönzési és visszaadási művelete is igen kényelmesen zajlik. A kölcsönzést pár perc alatt bárhon-

nan elvégezhetjük, ahol van internetes csatlakozási lehetőség. A könyvtár összes digitális médiatartalma az olvasótól csak pár egérgattintás távolságában van. A médiák visszaadása elmarad, mivel a kikölcsönzött fájlok egy bizonyos idő után használhatatlanná válnak.

Kölcsönzési feltételek

Ahogy már említettem, az egyes tartományi kamarák autonóm módon meghatározhatják a hozzáférés feltételeit és az ezzel kapcsolatos díjakat is.

Burgenland esetén – annak érdekében, hogy egyrészt a földrajzi adottságokból, másrészt az egyéb tartományokhoz képest viszonylag rossz könyvtári ellátásból adódó hátrányokat kiküszöböljük, a felhasználók számára a kínálat teljesen ingyenesen hozzáférhető. Ezáltal akár távolabbi régiókban is, ahol a könyvtári ellátás nem adott minden esetben megfelelő szinten, el tudunk érni potenciális olvasókat.

Az AK-Digikönyvtárba történő regisztrálás meglehetősen egyszerű: egy online kérdőívet kell hozzá kitölteni. A felhasználó néhány másodperccel a regisztráció után meg is kapja hozzáférési adatait, így abban a pillanatban el is kezdődhet a keresés.

Jelenleg egy felhasználó egyszerre összesen nyolc médiumot tölthet le. A kölcsönzési idő két hét. Ez után az egyes fájlokat már nem lehet megnyitni, így a felhasználó törölheti is őket géperől. Szükség esetén egy médiát többször is le lehet tölteni.

Ha egy keresett tételt más felhasználó már kikölcsönzött, lehetséges annak előrendelése/előjegyzése. Amint ismét hozzáférhető lesz a fájl, e-mailben kap értesítést a felhasználó.

Speciális médiaajánlatok sajátos célcsoportok számára

Az AK-Digikönyvtár speciális célcsoportokat is könnyen el tud érni testre szabott információs ajánlatokkal: üzemi tanácsokat, tanulókat, tanárokat, a legkülönbözőbb szakterületeken dolgozó személyeket. A célcsoportok számára nagyobb erőfeszítés nélkül ún. médiagyűjteményeket lehet összeállítani, amelyekhez csak az adott célcsoport férhet hozzá. A gyűjtemények kialakításában szakértők működnek közre.

Speciális médiagyűjtemények például:

• **Üzemi tanácsok könyvtára**

Az ÖGB-vel (Oszták Szakszervezetek Szövetsége) együttműködve, az üzemi tanácsok szükségleteire szabott könyvtár.

• **Nem orvosi jellegű egészségügyi szakmák médiagyűjteménye**

A szakterület tanítói és tanulói számára több mint 200 tananyag és szakkönyv áll rendelkezésre.

• **Tudományos Alapmunkák médiagyűjteménye**

Az *Oszták Képzésügyi Minisztériummal* együttműködve jött létre, főként érettségi előtt álló diákok írásbeli munkáinak támogatására.

Elsődleges tapasztalatok és számok Burgenlandból

Már a 2011-es első számadatok mutatják, hogy az AK-Digikönyvtár sok olvasó számára közkedvelt kiegészítése a munkáskamara egyéb könyvtári szolgáltatásainak:

Témakörök	Kölcsönzések száma	Forgalmi mutató
Szépirodalom	47 663	11
Társadalomtudományok	8 201	5
Természettudományok	7 474	8
Tanácsadó füzetek	12 887	10
Szociáltudományok	3 302	9
Saját publikációk	101	7
Üzemi tanácsok könyvtára	925	26
Összesített eredmény	80 553	8,99

Ez a 9 körüli művenkénti kölcsönzési átlag (forgási sebesség) igen öröndetes. A további évek és hónapok adatai is az olvasók növekvő érdeklődését mutatja. Az AK-Digikönyvtár Ausztria szerte havonta 15 000 kölcsönzést mutat fel!

Burgenlandban 2013 szeptemberében több mint 1 000 digitális művek olvasóját tartottuk nyilván, ehhez hetente kb. 10–20 új olvasó csatlakozik. Ausztriában mára több mint 10 000 olvasója van a rendszernek. Érdekes megfigyelni, hogy a digikönyvtárban nagyjából azonos számban vannak jelen férfi és nő olvasók. Ez olyan eredmény, melyet hagyományos, fizikailag meglévő könyvtárainkban csak igen-igen ritkán látunk. Ha megvizsgáljuk a korosztályok összetételét, feltűnik, hogy nem domináns a fiatal generáció, az olvasók túl-

nyomó többsége 35 és 45 év közötti. Az idősebb generációból is sokan használják a kínálatot.

Az e-olvasó eszközök legújabb generációja is hozzájárult ahhoz, hogy a „hagyományos olvasók” számára is egyre inkább téma lesz az elektronikus könyv. Ennek előnyei kézenfekvők:

- egy egész könyvtár (több mint 500 könyv egy gépen) elfér a zsebben,
- háttérvilágítás révén még este az ágyban, partnerünk zavarása nélkül is tudunk olvasni,
- a gépek fordító- illetve értelmező funkcióval is rendelkeznek a szakszavakat illetően,
- az íráskép és írásnagyság testre szabottan beállítható,
- e-könyvolvasók ára folyamatosan csökken, így egyre több ember megengedheti magának.

Beszámolóm olvastán felvetődhet egy fontos kérdés, amely az elektronikus kölcsönzés bevezetése óta gyakran elhangzik személyes beszélgetésekben is. Mégpedig az, hogy hagyományos könyvtárainkban visszaesett-e azóta a kereslet? Válaszunk egyértelműen: nem! Épp ellenkezőleg. A burgenlandi AK könyvtárak épp az utóbbi években mutatnak fel erős forgalomnövekedést, az olvasók számát illetően éppúgy, mint a kölcsönzések terén. Csak a kismartoni kirendeltségünkben évente 50%-os kölcsönzésbővülést tapasztalunk.

Természetesen olyan olvasóink is vannak, akik most már csak digitális ajánlatunkat veszik igénybe – de felhasználóink túlnyomó többsége e mellett könyvtárhelységeinkbe is ellátogat. Lehetőségük van arra, hogy segítséget kérjenek az e-könyvolvasó használatával kapcsolatban, helyszínen érdeklődjenek újdonságokról, könyvajánlatokat szerezzenek be, a könyvtárban töltsenek le e-könyveket vagy egy, vagy több „klasszikus” könyvet is kölcsönözzenek. Mindezeknek természetesen nagyon örülünk!

*Huditsch, Roman**

E-mail: roman.huditsch@akbgld.at

* **A német nyelvű előadást Kelemen László (Magyar Média és Információs Központ, Eisenstadt vezetője) fordította. A közlemény a XIX. Vas Megyei Könyvtári Napon (Szombathely, 2013. október 7.) elhangzott előadás szerkesztett változata.**

Közzéteszi:

**Pallósiné Toldi Márta
igazgató
Berzsenyi Dániel Könyvtár**